

Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме“,
Шумско газдинство „Београд“
Телефони: 011/3611-083; 3611-618; фак.: 011/3611-887;
Кнеза Милоша 55, Београд;
Број:
Датум:

ПРЕДЛОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА
СПОМЕНИКОМ ПРИРОДЕ „БОЈЧИНСКА ШУМА“
за период 2024 - 2033. године

Садржај

УВОД.....	2
1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ И ПРИРОДНИХ РЕСУРСА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ УГРОЖАВАЊА СП “БОЈЧИНСКА ШУМА”.....	2
4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
5. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ДУГОРОЧНИХ ЦИЉЕВА ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НАЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЂЕЊУ СТАЊА ИУНАПРЕЂЕЊА ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
7.ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНО РАДА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ И УРЕЂЕЊУ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
9.ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА У СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
10. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“ ..	2
11. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА, ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ НА ЗАШТИТИ, ОЧУВАЊУ И УНАПРЕЂЕЊУ И ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
12.САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ НА ПОДРУЧЈУ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
13. ДИНАМИКА И СУБЈЕКТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА УПРАВЉАЊА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2

14. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА УПРАВЉАЊА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2
15. ЛИТЕРАТУРА	2
16. КАРТА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“	2

УВОД

Привремени орган града Београда 29. новембра 2013. године донео је **Решење о проглашењу заштићеног подручја „Бојчинска шума“** (број решења 501-146/13-С-20), којим је природно добро „Бојчинска шума“ проглашено за заштићено као споменик природе. Решење о проглашењу заштићеног подручја „Бојчинска шума“ објављено је у Службеном листу Града Београда број 57/1 – 4 од 29. новембра 2013. године.

Заштићено подручје сврстава се у III категорију, као заштићено подручје локалног значаја, односно подручје значајно за град Београд.

Природно добро „Бојчинска шума“ проглашава се заштићеним подручјем ради очувања и унапређења примарних предеоних вредности и пејзажних обележја, разноврсности облика и појава геонаслеђа, богатства животињског и биљног света и станишта, квалитета вода, земљишта и шума, неговања традиционалних и историјских вредности, као и стварања услова за одрживи развој рекреативних и туристичких садржаја и контролисане пољопривреде, односно планско уређење и коришћење простора.

Бојчинска шума се налази на јужном ободу Панонске низије уз реку Саву. Административно припада подручју општине Сурчин (град Београд), а мањим делом (1%) залази и у границе општине Пећинци (атар села Ашања). Катастарски припада општини Прогар, које је најзападније насеље територије Града Београда и уједно и најзападније насеље општине Сурчин. Бојчинска шума се налази на 30-так километара од језгра Београда, а у непосредној близини се налази и ваздушна лука Београда аеродром „Никола Тесла“.

У оквиру природног добра минимална надморска висина износи 79 m, а максимална 83 m.

На заштићеном подручју, укупне површине 670,79.32 ha, установљавају се два режима заштите и то:

- режим заштите II степена на делу заштићеног подручја, укупне површине 148,17.53 ha (22,1%)- локалитет „Јефтина бара“;
- режим заштите III степена на преосталом делу заштићеног подручја, укупне површине од 522.61.79 ha (77,9%)- локалитет „Виноградарска бара“.

Изузетно од предходно поменутог за све биљне и животињске врсте које су заштићене као природне реткости и њихова станишта, важи режим првог степена заштите без обзира у ком делу заштићеног подручја се налазе.

Површине у границама заштићеног подручја су највећим делом у државном власништву којим газдује Јавно предузеће „Србијашуме“.

Редни број	Власништво	Површина	
		ha	%
1.	државно	670,51.30 ha	99,95 %
2.	приватно	0,28.02 ha	0,05 %
Свега		670,79.32 ha	100 %

Заштићено подручје поверава се на управљање Јавном предузећу „Србијашуме“, Шумском газдинству „Београд“ (у даљем тексту: управљач) који испуњава законом прописане услове у погледу стручне, кадровске и организационе оспособљености за обављање послова заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја заштићеног подручја.

Правни основ за израду Плана управљања СП „Бојчинска шума“ за период од 2024-2033. године је члан 68. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“ број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18- др. закон и 71/21) и члан 12. Решења о проглашењу заштићеног подручја „Бојчинска шума“ („Службени лист града Београда“, број 57/1 од 29.11.2013.).

План управљања Спомеником природе „Бојчинска шума“ за период 2024-2033. године представља други десетогодишњи плански документ.

Садржај плана управљања дефинисан је у члану 53. Закона о заштити природе. Према Закону о заштити природе план управљања заштићеним подручјем је документ којим субјекат задужен за управљање заштићеним подручјем планира: мере и активности заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног подручја; смернице и приоритете за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, као и развојне смернице уз уважавање потреба локалног становништва.

Мишљење на План управљања даје Завод за заштиту природе Србије, а сагласност даје Секретаријат за заштиту животне средине Града Београда.

План управљања се остварује кроз годишње програме управљања, којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, организациони и материјално-финансијски услови њиховог извршења.

План је урађен у складу са:

- Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18.- др. закон и 71/21);
- Законом о шумама („Службени гласник РС“, број 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/18.- др. закон);
- Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, број 135/04, 36/09, 36/09.- др.закон, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18.- др. закон);
- Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник РС“, број 18/10 и 95/18. – др. закон);
- Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18 –др. закон);
- Законом о водама („Службени гласник Републике Србије“, број 30/10, 93/12 и 101/16);
- Студијом заштите СП „Бојчинска шума“ (Завод за заштиту природе, 2011);
- Решење о условима заштите природе за израду Плана управљања СП „Бојчинска шума“ за период 2024-2033. године (Завод за заштиту природе Србије, акт 03 број 020-422/2 од 23.02.2023. године);

- Основом газдовања шумама за Газдинску јединицу „Драж-Вишњин-Бојчин-Церова греда-Гибавац“ (2019-2028. године).
- Водним условима за израду Плана управљања Спомеником природе „Бојчинска шума“ за период 2024-2033. године (*акт Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичке дирекције за воде број _____*); акт је уведен у Упитник водних услова за _____
- Водопривредном основом Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 11/02);
- Стратегијом управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године („Службени гласник Републике Србије“, број 3/17);
- Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник РС“, БР.102/2010).

**1. ПРИКАЗ ГЛАВНИХ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ И
ПРИРОДНИХ РЕСУРСА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

ПРИРОДНЕ ВРЕДНОСТИ

Бојчинска шума се налази у алувијалној равни реке Саве, која је доминантан хидрографски објекат у окружењу. Највећа и најпознатија мртваја је Обедска бара између села Купиново и Обреж, дугачка 13 km са 13 језераца. Обедска бара је заштићена као Специјални резерват природе и један је од објеката IV групе хидролошког наслеђа Србије. Друга значајна мртваја која се налази у непосредној близини Бојчинске шуме је Живача, одсечени меандар Саве површине око 100 ha. Овај рибњак који је некад био власништво породице Штрајхер, данас представља центар активности чланова Спортско-риболовног клуба „Живача“, са 200 места за риболовце. Изузев ових двеју мртваја, у ближој околини Бојчинске шуме у алувијалној равни реке Саве, налази се већи број повремених бара и забарених површина од којих су познатије: Криваја бара и Велика бара у атару села Ашања и Фенечка бара у близини манастира Фенек.

Биљни свет

Национална заштита биљних врста регулисана је Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10 и 47/11), којим је на истраживаном подручју обухваћено 15 биљних таксона, односно 1 строго заштићена - жути локвањ (*Nuphar lutea* (L.) Sm.) и 14 заштићених врста.

Неопходно је нагласити да се 12 заштићених врста истовремено налази и на Уредби о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“, бр. 31/05, 45/05, 22/07, 38/08, 9/10 и 69/11).

На Анексу Б (Annex B) Конвенције о међународном промету угрожене дивље фауне и флоре налази се једна врста - *Cephalanthera rubra* (Закон о потврђивању конвенције о међународном промету угрожене дивље фауне и флоре, „Службени лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 11/01). Иста врста се налази на Прелиминарном списку за Црвену листу флоре Србије (Стевановић, 2003), где има статус рањиве (VU) врсте, те се, на основу наведеног, сврстава у списак врста од међународног значаја (Стевановић, 1995). Ова врста се налази и на Прилогу 2 Правилника о прекограничном промету и трговини заштићеним врстама („Службени гласник РС“, бр. 99/09).

На простору Бојчинске шуме идентификована су три за заштиту приоритетни типа станишта: шуме лужњака (*Quercus robur*) и граба (*Carpinus betulus*), слободно плутајуће заједнице еутрофних стајаћих вода и копнени високи шашеви (*Carex* spp.).

Бојчинска шума се сврстава у ретке комплексе очуваних и релативно старих шума храста лужњака (*Quercus robur* L.) (Стевановић и сар, 1995).

Шумска заједница која је данас овде развијена је хигрофилна шума храста лужњака (*Quercus robur*) и граба (*Carpinus betulus*), која припада заједници *Carpino betuli - Quercetum roboris*. Као едификаторске врсте заједнице *Carpino betuli - Quercetum roboris* на подручју Споменика природе „Бојчинска шума“ јављају се храст лужњак (*Quercus robur*) и граб (*Carpinus*

betulus). У спрату жбуња су забележени: жешља (*Acer tataricum*), клен (*Acer campestre*), дрен (*Cornus mas*), свиб (*Cornus sanguinea*), леска (*Corylus avellana*), црвени глог (*Crataegus laevigata*), једносемени глог (*Crataegus monogyna*), купина (*Rubus caesius*) и павит (*Clematis vitalba*). У приземном спрату присутне су: змијина трава (*Veronica chamaedrys* subsp. *chamaedrys*), покосница (*Polygonatum odoratum* subsp. *odoratum*), јежевица (*Dactylis glomerata*), бршљен (*Hedera helix*), козлац (*Arum maculatum*).

На деловима шуме који нису под пуним склопом крошњи стабала присутна је појава инвазивних врста дрвећа и жбуња. Ове врсте се брзо размножавају, имају велику изданачку моћ што им даје предност у односу на домаће врсте. Такође, оне су отпорније на енто и фито оштећења и скоро да немају природних непријатеља, па је стога неопходно вршити константну контролу њиховог ширења.

Под инвазивним дрвенастим биљним врстама подразумевају се: јасенолисни јавор/жешља (*Acer negundo*), кисело дрво (*Ailanthus glandulosa*), багремац (*Amorpha fruticosa*), западни копривић (*Celtis occidentalis*), пенсилвански длакави јасен (*Fraxinus pennsylvanica*), трновац (*Gledichia triacanthos*), жива ограда (*Lycium halimifolium*), петолисни бршљан (*Parthenocissus inserta*), касна сремза (*Prunus serotina*), багрем (*Robinia pseudoacacia*).

Поред шумске фитоценозе која је најразвијенија и обележава вегетацију Бојчинске шуме, на овом локалитету су забележене заједнице влажних станишта, које се у виду фрагмената развијају на мањим површинама без шумске вегетације у оквиру неких шумских одељења.

Ове површине су влажне у највећем делу године, јер је на овом локалитету низак ниво подземних вода, а само су повремено у краћим периодима године под водом. На њима доминира гроњаста сита (*Juncus conglomeratus*) у приземном спрату, док на ивицама ових површина у спрату жбуња доминира дивља јабука (*Malus sylvestris*).

На североисточној страни Споменика природе „Бојчинска шума“ налази се површина под ливадском вегетацијом где доминира белешина (*Calamagrostis epigejos*). Такође, у јужном делу ливаде налази се влажно станиште у коме доминира широколисни рогоз (*Typha latifolia*) и *Juncus conglomeratus*.

На северозападној страни, уз саму границу шумског подручја налази се канал Јарчина који је током читаве године богат водом, а његова обала је обрасла густом вегетацијом у којој доминира багремац (*Amorpha fruticosa*) трска (*Phragmites communis*), коњеда (*Glycyrrhiza echinata*), сива врба (*Salix elaeagnos*) и у приземном спрату доминира (*Persicaria maculosa*). На површини воде овог канала забележена је бројна популација жутог локвања (*Nuphar lutea*).

Гљиве

Подручје равног Срема, у које спада и Бојчинска шума, било је предмет само ретких, спорадичних миколошких истраживања.

Информације о врстама забележеним на ужем подручју Бојчинске шуме, у највећој мери, потичу из збирке Природњачког музеја у Београду.

На подручју Бојчинске шуме констатовано је укупно 165 врста макромикета. Ради се углавном о обичним и широко распрострањеним врстама које су карактеристичне за појас храстових шума. Укупно 15 врста које су до данас забележене у Бојчинској шуми ужива статус заштите на основу Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10, 47/11) или се налази на некој од листа угрожених врста.

Према одредбама Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, следеће забележене врсте имају статус ЗАШТИЋЕНЕ ВРСТЕ:

1. *Amanita caesarea*
2. *Boletus aereus*
3. *Boletus reticulatus*
4. *Cantharellus cibarius*
5. *Cantharellus cinereus*
6. *Morchella esculenta*
7. *Russula virescens*

Према одредбама Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, следеће забележене врсте имају статус СТРОГО ЗАШТИЋЕНЕ ВРСТЕ:

1. *Boletus impolitus*
2. *Hericium erinaceus*
3. *Leccinellum crocipodium*
4. *Mutinus caninus*
5. *Polyporus umbellatus*

Врсте које се налазе на ЕЦЦФ предлогу за ЦРВЕНУ ЛИСТУ ГЉИВА ЕВРОПЕ:

1. *Amanita caesarea*
2. *Hericium erinaceus*

Врсте које се налазе на листи кандидата за заштиту по одредбама БЕРНСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ:

1. *Hericium erinaceus*

Врсте које се налазе на прелиминарној ЦРВЕНОЈ ЛИСТИ УГРОЖЕНИХ ГЉИВА СРБИЈЕ:

1. *Amanita caesarea*
2. *Hericium erinaceus*

3. *Boletus impolitus*
4. *Leccinellum crocipodium*
5. *Boletus queleti*
6. *Mutinus caninus*
7. *Calvatia gigantea*
8. *Mycena renati*
9. *Cantharellus cinereus*
10. *Polyporus umbellatus*
11. *Grifola frondosa*

Животињски свет

Простор Бојчинске шуме у фаунистичком погледу представља изузетно интересантно подручје.

Ентомофауна

Веома мало података постоји до сада о фауни инсеката Бојчинске шуме. Утврђено је да Бојчинску шуму насељавају укупно 93 врсте инсеката сврстаних у 52 фамилије и 10 редова (*Collembola*, *Odonata*, *Orthoptera*, *Dictyoptera*, *Hemiptera*, *Lepidoptera*, *Mecoptera*, *Coleoptera*, *Diptera* и *Hymenoptera*). Од овог броја, 9 врста је заштићено међународном и националном легислативом.

Фауна водоземаца и гмизаваца

На простору Бојчинске шуме забележено је укупно 10 врста водоземаца и гмизаваца који се, са изузетком врсте *Lacerta viridis* и *Podarcis muralis*, налазе на прилозима Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 5/10, 47/11).

Фауна птица

Бојчинска шума представља део међународно значајног подручја за птице (ИВА) Обедска бара и уврштена је у еколошки значајна подручја националне еколошке мреже (Уредба о еколошкој мрежи „Службени гласник РС“, бр. 102/2010).

Према савременим теренским истраживањима на ширем подручју Бојчинске шуме је констатовано присуство око 108 врста птица. Око 70 врста са овог списка се редовно гнезди на подручју Бојчинске шуме или у њеној непосредној околини. 86 врста са списка орнитофауне Бојчинске шуме су заштићене као строго заштићене врсте Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр. 05/10 и 47/11). 21 врста припада категорији заштићених врста и међу њима се налази 13 ловних врста. У односу на међународне критеријуме, 36 врста са списка фауне птица Бојчинске шуме припада групи приоритетних врста за заштиту у Европи (SPEC- Species of European Concern, Birdlife International, 2004). На анексу I Директиве о птицама (2009/147 EC) налази се 20 врста птица које су присутне на подручју Бојчинске шуме. Ове врсте су посебно значајне за даље одређивање SPA подручја у оквиру еколошке мреже NATURA 2000 у Србији.

Врсте које свакако треба издвојити по значају, како националном тако и међународном, су:

Орао кликташ *Aquila pomarina* – ово је једна од најугроженијих птица грабљивица у Србији. Процењује се да данас у Србији има свега око 10 гнездећих парова ове врсте (Пузовић et al, 2009). Главна станишта ове врсте налазе се у Посавини (Обедска бара, Босутске шуме), затим на Фрушкој Гори, Вршачким планинама и на подручју Ђердапа.

Познато је да један пар већ неколико деценија гнезди у Бојчинској шуми. У последњих неколико година није тачно утврђено гнежђење, али су у неколико наврата посматране одрасле јединке у репродуктивном периоду. За ову врсту су поред шума, веома значајни и отворени, слатински терени на којима лови. Таква станишта налазе се северно од Бојчинске шуме.

Орао белорепан *Haliaeetus albicilla* – тренутно је у Србији популација орла белорепана у порасту. У 70-им годинама прошлог века популација је била на рубу опстанка са свега око 20 гнездећих парова док их данас преко 100. Већина гнездећих парова се налази у Панонском делу Србије. Гнежђење белорепана је у Бојчинској шуми је забележено тек 2007. године у 13-ом одељењу. У непосредној близини, у Црном лугу, белорепани гнезде већ годинама па се предпоставља да ове птице потичу од тамо.

Веома важан локалитет за очување белорепана је рибњак Живача на коме се они углавном хране.

Црна луња *Milvus migrans* – процена броја гнездеће популације ове врсте у Србији се креће од 50-70 парова (Пузовић et al, 2009). Главни гнездилишни локалитети налазе се у сремском делу Посавине. Црна луња је редовна гнездарица Бојчинске шуме са 2 до 3 гнездећа пара. У околини се такође налази неколико гнездећих парова ове врсте и то у Црном Лугу и Гибавцу. Ова врста је делимично везана за водена станишта. Храни се рибом, али и ситним сисарима, птицама као и угинулим животињама.

Црна рода *Ciconia nigra* – у Србији гнезди око 120 парова ове врсте. Највећи део популације концентрисан је уз Саву, Дунав, Тамиш и Тису. Редовна је гнездарица шума у Срему, а у Бојчинској шуми редовно гнезди 3-4 пара. Гнездо смешта на скровитим местима у унутрашњости шума, а храни се на околним влажним теренима (баре, рибњази, канали, влажне ливаде).

Средњи детлић *Dendrocopos medius* – ова врста детлића је релативно бројна и распрострањена у Србији са популацијом од 4500-7500 гнездећих парова (Пузовић et al, 2003). Везан је претежно са храстове шуме па се у највећем броју срећу у лужњаковим шумама у Посавини и Подунављу. Средњи детлић је показатељ добро очуваних шумских станишта, а поред тога се налази на анексу I Директиве о птицама. Нису рађена детаљна истраживања да би се могла дати прецизнија бројност популације ове врсте у Бојчинској шуми, али се може рећи да се она креће од 10 до 50 парова.

Беловрата мухарица *Ficedula albicollis* – као и у случају претходне врсте ради се о типичној шумској птици која захтева добро очуване шуме са развијеном структуром. У Србији има око 10 000 парова беловрате мухарице (Пузовић et al, 2003) који се гнезде како у низинским храстовим шумама тако

и у планинским шумама. У Бојчинској шуми је редовна гнездарица са минимум 10 парова. Такође се ради о врсти са анекса I Директиве о птицама

Фауна сисара

На ужем и ширем подручју Бојчинске шуме према садашњим подацима, евидентирано је присуство око 60 врста из фауне сисара. Највише врста – по 19, припадају реду глодара (Rodentia) и реду слепих мишева (Chiroptera). Реду звери (Carnivora) припада 11 врста. Затим следе бубоједи (Insectivora – Eginaceomorpha и Soricomorpha) са 8 врста. Папкари (Artiodactyla) су заступљени са 2, а зечеви (Lagomorpha) са једном врстом.

Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, 29 врста се налази у режиму строге заштите, док се њих 21 третирају као заштићене дивље врсте („Службени гласник РС“, бр. 5/10, 47/11).

Фауна звери је релативно богата и разноврсна. Чине је различити фаунистички елементи, од којих неки (лисица, јазавац, мрки твор, шакал, куна белица нпр.), имају више-мање широко распрострањење и могу се наћи у најразличитијим типовима станишта. Постоји такође и врсте које су карактеристични становници станишта степског типа и отвореног вегетацијског склопа, те ћемо њих срести пре у простору око саме шуме, или у додирним зонама са њом. Такве су врсте лисица, степски твор или хермелин. Са друге стране, куна златица и дивља мачка су врсте снажније везане за шумско станиште затворенијег вегетацијског склопа, те ћемо их најпре наћи унутар самог комплекса, или ређе у екотонима на ободу шуме. Једина врста искључиво везана за водена станишта је видра. Њено присуство се може најпре очекивати дуж канала „Јарчина“, а можда и у замочвареним деловима саме Бојчинске шуме.

Геоморфолошке одлике

На морфологију ширег простора Бојчинске шуме у ближој геолошкој историји пресудан утицај имали су флувијални и еолски процес. У њиховој интеракцији, уз присуство осталих физичко-географских фактора и најмлађег и најдинамичнијег модификатора - човека, на датој тектонској основи формиран је данашњи рељеф.

Основни морфолошки облици који су уочљиви на простору Бојчинске шуме, а који су последица дејства споменутих процеса су мала узвишења – гредице и омање депресије – удолине. Њихов изглед је у великој мери измењен, а развој ограничен (или у потпуности заустављен) деловањем човека, нарочито од краја XIX века, када је, пре свега због потреба пољопривреде, отпочето са организованом изградњом система насипа и канала, у циљу регулисања режима подземних и површинских вода. Ови облици у рељефу присутни су и у самој Бојчинској шуми. Већина је, очекивано, под шумским покривачем, мада има и издвојених делова који су под травнатом и жбунастом вегетацијом, чешће су то нижи делови (удолине).

Геолошке одлике

Током палеозоика, на простору Панонског басена уздизали су се планински масиви састављени од кристалстих шкриљаца, мермера и гранита. Током геолошке историје дошло је до слегања ових планина при чему је настала панонска потолина, која је кроз цео мезозоик била прекривена морем. Крајем мезозоика море се повлачи и копнени режим је заступљен све до кенозика када се дно панонске низије поново спушта и испуњава морем. Крајем кенозоика море се смањује и дели на појединачна језера чији остаци отичу Дунавом. Некадашње кристаласте планине сада су прекривене терцијарним моласама. Током миоцена на појединим деловима басена наталожено је од 2 000 до 3 000 m маринских седимената (конгломерата, пешчара, лапораца и глина).

На подручју Бојчинске шуме заступљени су квартарни седименти, који су представљени седиментима речне терасе чија је дебљина на овом делу терена од 4 до 6 m.

Током холоцена корито реке Саве било је знатно северније од данашњег о чему сведоче бројни напуштени и стиснути меандри. Сава са својим притокама у време високог водостаја поткопавала је лесне наслаге и преталожавала их, па самим тим седименти савских речних тераса имају изглед барског леса. Услед различитих тектонских покрета Сава је померала своје корито према југу остављајући тако своје депонате у виду речних тераса.

У литолошком смислу седименти речне терасе Саве су лесолике глине, суглине и супескови са међусобним прелазима. Седиментолошки посматрано то су хетерогени седименти, лоше сортирани, образовани при релативно ниској енергији, ситног зрна и знатног степена алтерације. Седименти су најчешће жућкасто смеђе боје са честим гвожђевитим и карбонатним конкрецијама. У литолошком погледу доста су хетерогени. Поред алевритске и глиновите компоненте, местимично се запажа и веће присуство песка.

На појединим местима преко седимената речне терасе леже слабо везани делувилални седименти, односно флувијално делувилални седименти, који представљају и најмлађе седименте на терену. Представљени су углавном хумусом и тамносивим слабовезаним песковитим глинама. Дебљина ових наноса је од 0,3 до 1,5 m.

Хидролошке одлике

Бојчинска шума се налази у алувијалној равни реке Саве, која је доминантан хидрографски објекат у окружењу.

Највећа и најпознатија мртваја је Обедска бара, између села Купиново и Обреж, која је заштићена као Специјални резерват природе.

Друга значајна мртваја која се налази у непосредној близини Бојчинске шуме, на њеном југоисточном рубу, је Живача, одсечени меандар Саве површине око 100 ha. Овај рибњак који је некад био власништво породице Штрајхер, данас представља центар активности чланова Спортско-риболовног клуба „Живача“, са 200 места за риболовце.

Изузев ових двеју мртваја, у ближој околини Бојчинске шуме у алувијалној равни реке Саве, налази се већи број повремених бара и забарених површина од којих су познатије: Криваја бара и Велика бара у атару села Ашања и Фенечка бара у близини манастира Фенек. Ове баре и забарене површине су директно условљене нивоом фреатске издани, који је на простору полоја Саве, очекивано веома висок, близу површине терена.

За време високих водостаја (протицаја) Саве, који се у извесној мери поклапају са периодима са највећим количинама падавина на овом подручју, фреатска издан се издиже, па вода почиње да испуњава постојеће удолине – мале депресије на површини. У време ниске воде и ниво ове издани опада, што доводи до постепеног повлачења и нестајања воде са површине терена из таквих повремених бара (влажних депресија). Из тог је разлога очекивано, да се све забарене површине на подручју Бојчинске шуме, јављају најчешће крајем пролећа - почетком лета и потенцијално - на крају јесење сезоне.

Важан сегмент хидрографије овог подручја представља мрежа вештачких канала чија је изградња отпочела крајем XIX века, са циљем регулисања режима подземних и површинских вода. У близини природног добра величином и значајем издвајају се: Римски (Стари) канал, Крстаљица, Михаљевачки канал, Галовица и Прогарска Јарчина.

Климатске одлике

Подручје југоисточног Срема, где се налази Споменик природе „Бојчинска шума“, припада умерено континенталној клими. Услед преовлађујућег утицаја шире регије - Панонске низије, ово поднебље у извесној мери има и степско-континентални карактер са четири изражена годишња доба. Зиме су релативно хладне са мало снега, лета топла и најчешће сува, јесени умерено топле и влажне, а пролећа са мање падавина од јесени. Средње годишње трајање Сунчевог сјаја је веће од 2000 часова, а у години је у просеку око 300 дана без мраза.

Средње месечне и годишње температуре ваздуха (°C)*

Месец												Просек
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
0,9	3,1	7,1	11,9	17,5	20,8	22,5	22,6	17,3	12,5	6,6	1	12

Средње месечне и годишње количине падавина (mm)*

Месец												Укупно
I	II	V	I	II	III	X	I	II				
6,5	4,7	3,3	5,6	5,5	7	4,9	5,4	8,8	1,7	0,2	5,2	628,7

Равничарско подручје југоисточног Срема широко је отворено за утицај значајног климатског фактора, ветра. На ширем простору Бојчинске шуме најчесталији су западни ветрови – 123%, који се обично јављају у топлијем делу године. За њима следе југоисточни 89% и источни-југоисточни 87%.

СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ

На простору ширег окружења шуме Бојчин утврђен је 41 локалитет који има статус археолошког налазишта под предходном заштитом и два локалитета, „Забран“ у Петровчићу и „Прогарски виногради“ у Прогару, који имају статус заштићеног и категорисаног археолошког налазишта.

Археолошки локалитети у најужој зони окружења, на североисточној граници Бојчинског шумског комплекса у правцу рибњака Живача су:

- Локалитет „Прогарски виногради“ (КО Прогар) налази се на левој страни пута Бољевци-Прогар, на речној тераси некадашње обале Саве, где се сада у оквиру њеног старог корита налази рибњак Живача. На локалитету који на уздигнутом терену доминира над простором прогарско-бољевачког атара, данас званом „Виногради“, због угрожености налазишта, 1967/8. године предузета су археолошка истраживања која су открила остатке римског насеља, циглане и речног пристаништа на ушћу Јарчине у Саву, датовани у период од II до IV века наше ере.

Археолошко налазиште „Прогарски виногради“ је заштићено културно добро („Службени лист града Београда“, бр. 16/87).

Слика 42. Материјални остаци археолошких слојева (праисторија, антика, средњи век) са локалитета на ободу Бојчинске шуме

- Локалитет „Хумка“ налази се на десној страни пута Бољевци-Прогар, уз саму југоисточну границу шуме. На површини терена налази се на фрагменте керамике бронзаног доба. Могуће да се овде налазе остаци једног тумула из овог периода. Археолошко налазиште „Хумка“ је културно добро које ужива предходну заштиту.

- Локалитет „Шанчине“ налази се између пута Прогар-Ашања и канала Јарчина, на југозападној граници Бојчинског шумског комплекса. Приликом обраде земље наилази се на комаде опеке и тегула што указује на постојање некрополе из римског периода. Археолошки локалитет „Шанчине“ је културно добро које ужива предходну заштиту.

За време Првог светског рата, у реону Бојчина, мештани околних села налазе у шуми склониште за време борби са аустроугарском војском, као и сами аустроугарски војници одбегли са фронта у Русији, односно они војници из Срема који нису хтели да се боре против српске војске.

У периоду између два светска рата, односно до 1934. године, шума Бојчин је природно ловиште краља Александра Карађорђевића.

Крајем четрдесетих година прошлог века, развојем радничког покрета, Бојчинска шума постаје веома значајна за овај део Срема, чему доприноси близина Земуна и Београда. Чланови Комунистичке партије Југославије користили су Бојчинску шуму за организовање састанака и излета, на којима се врши припремање народа за предстојеће догађаје.

Сачуван траг историјски значајног места које је овај простор задобио у ратном периоду, како за локално становништво, тако и за регион Срема, записана су на спомен обележјима, међу којима је први споменик подигнут 1960. године, на самој јужној граници шуме, сагледив са пута Јаково-Прогар.

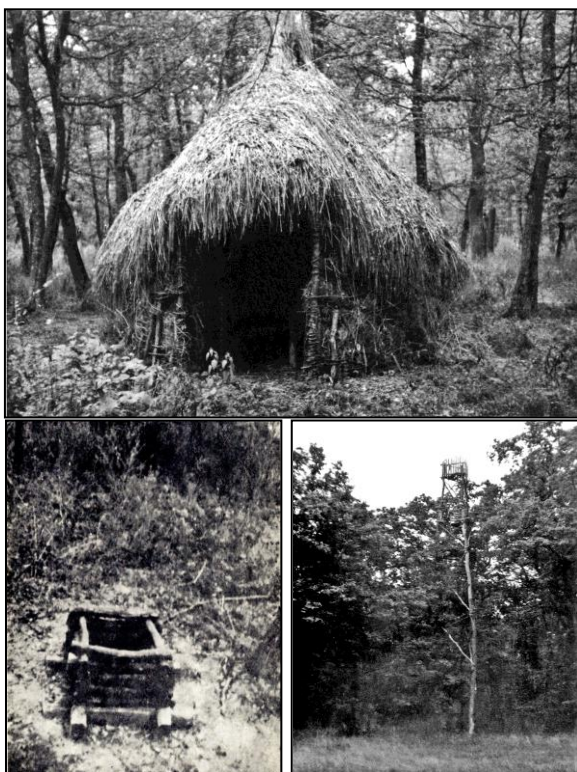
Слика 45. Споменик у јужном делу Бојчинске шуме
(Фото: Миличић, О.)

Бојчинска шума је посебно значајна по економском деловању. Базе се изграђују по директивама Команде подручја за смештај хране, оружја, санитарског материјала. Сматра се да је изграђено око 30-40 економских база, док око 60 база граде мештани суседних села. У том смислу, ово подручје је било и транзитно за слање хране и другог материјала партизанским јединицама у Босну. Многим базама је данас изгубљен траг, јер су приликом изградње камуфлиране, а после рата нису одмах назначена места на којима су се налазиле.

Споменик у централном делу Бојчинске шуме (Фото: Миличић, О.)

У циљу историјског очувања ове специфичне намене шумског комплекса, јединствене у широј области, Удружење бораца је 1963. године подигло споменик у централном делу шуме, непосредно уз асфалтни пут.

Аутентични објекти, колиба, бунар-база и осматрачница-чека, подигнути за време Другог светског рата, код споменика, у централном делу Бојчинске шуме (Архива фотодокументације Завода за заштиту природе Србије, сним. 1964.)

У непосредној близини споменика, до краја седамдесетих година XX века још су биле присутне аутентична колиба, осматрачница, један бунар-земуница и три подземне базе, јединствени објекти ове врсте у широј области.

**2. ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Предео Бојчинске шуме, као ретко очувани шумски комплекс храста лужњака, одликује се и разноврсном флором и фауном, са значајним бројем ретких и угрожених врста. Сама шума представља последњи остатак старих мочварних лужњачких шума које су некада биле веома распрострањене у приобаљу реке Саве. Значајан антрополошки утицај извршен је развојем дрвне индустрије, али и са подизањем ТЕ „Никола Тесла“. У непосредној близини Бојчинске шуме налази се погон „Тент А“, чија је депонија – јаловиште непосредно на супротној обали реке Саве. Последњих година Електропривреда Србије покреће системе за очување животне средине постављањем посебних филтера за одсумпоравање гасова из високих димњака, као и ревитализацију пепелишта у погону „Тент А“.

У непосредној близини налази се и „Прва искра“ Барич, значајан хемијско-индустријски погон, који услед посебних метеоролошких услова ствара кумулативно загађивање овог подручја.

Друге мање привредне делатности, као што су шумарство и пољопривреда, су полуинтензивног карактера и без значајнијег утицаја на животну средину.

Полуинтензивна пољопривреда, каква је сада на простору око Бојчинске шуме, успела је да задржи блискост и склад агроекосистема са природним екосистемом. Простор за скромну интензификацију производње хране постоји, наравно у смеру који неће угрозити биотопе и биоценозе. Последице које се морају избећи интензификацијом првенствено се односе на: ерозију земљишта, губитак плодности, губитак нутритијената, салинизацију земљишта, загађење водених система, очување генетских ресурса и хемијску контаминацију организама, оштећења природног ланца исхране и природне контроле биотопа. Скоро идентична ситуација је са шумама, где веће штете могу настати непланском и неправном сечом, као и одговарајући захвати који за последицу имају претхват на квалитет.

Употреба пропусних септичких јама или неконтролисано изливање отпадних и фекалних вода у Прогарским домаћинствима доводи до загађења површинских и подземних вода. Изградња колектора и увођење канализационе мреже, која је у фази реализације, представља решење овог проблема.

Изражен проблем представља и неадекватно одлагање отпада. Он се још увек спаљује по домаћинствима или индивидуално одлаже. С обзиром да организовано одвожење постоји већ неколико година, реално не постоји бојазан од овакве врсте загађења животне средине.

Туризам на овом подручју за сада не утиче битно на природне потенцијале. У будућности туризам ће бити знатно већи покретач развоја овог краја, али може да буде и један од значајнијих фактора угрожавања. Прекомерно присуство туриста може довести до загађења проузрокованог повећаним интензитетом саобраћаја, бројем излетника или посетилаца, неконтролисаним одлагањем смећа, паљењем ватре и др.

Захваљујући превасходно периферном положају у односу на урбани центар, може се констатовати да је стање животне средине на простору

Бојчина задовољавајуће. Бојчинска шума представља специфичан екосистем са значајно очуваним природним и полуприродним предеоним одликама.

**3. ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ, ДЕЛАТНОСТИ И
ПРОЦЕСА КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ФАКТОРЕ
УГРОЖАВАЊА СП “БОЈЧИНСКА ШУМА”**

Фактори угрожавања СП “Бојчинска шума” могу бити антропогеног или природног порекла. Корисници и власници природних и створених вредности на подручју СП “Бојчинска шума”, као и посетиоци могу бити фактор угрожавања ако својим деловањем не поштују прописане режиме заштите, мере забране и коришћења. Такође и природни фактори могу знатно угрозити природне вредности уколико се јављају у великом обиму.

Активности, делатности и процеси који могу представљати проблем угрожавања природних вредности СП “Бојчинска шума” су:

- **Комунални отпад.** Бојчинска шума као омиљено излетиште Београђана свакодневно привлачи велики број излетника који за собом оставе не малу количину отпада. И поред постављених корпи за смеће, несавесни посетиоци загађују околицу бацајући отпад свуда сем на места која су за то одређена. Овај отпад редовно сакупљају запослени у ШУ „Земун“, а камиони ЈКП „Градска чистоћа“ одвозе на званичну градску депонију. Употреба пропусних септичких јама или неконтролисано изливање отпадних и фекалних вода у Прогарским домаћинствима доводи до загађења површинских и подземних вода. Изградња колектора и увођење канализационе мреже, која је у фази реализације, представља решење овог проблема.
- **Шумски пожари** (природног или антропогеног порекла). Шуме ове газдинске јединице припадају IV, V и VI степену угрожености од пожара. Опасност од пожара прети од излетника, нарочито услед роштиљања за време првомајских празника као и са пољопривредних површина, које граниче са шумом, приликом паљења стрњике. Управљач ће настојати, као и до сад, да адекватним предавањима едукује пре свега школску децу и локално становништво о опасностима шумских пожара и њиховим последицама, да спроводи противпожарна дежурства, да редовно одржава противпожарне пруге, уређује места за ложење, односно гради ложишта.
- **Активности излетника** попут: кретања моторних возила дуж пута, улазак моторним возилом на зелену површину, сакупљање и уништавање заштићених биљних врста, узнемиравање, хватање и убијање заштићених животињских врста, бацање отпадака, уништавање дрвеног мобилијара и рустик опреме. Стално опремање, усавршавање и повећање броја чувара преставља једини начин да се овакве активности смање на минимум. Пси луталице, с обзиром на близину града и насеља, представља не мали проблем који ће се у сарадњи са Ветеринарском станицом Београд решити. Угрожени су излетници, радници ШУ „Земун“, али и срне поготово у зимском периоду.
- **Загађивачи ваздуха.** У непосредној близини Бојчинске шуме налази се погон „Тент А“, чија је депонија – јаловиште непосредно на супротној обали реке Саве. Последњих година Електропривреда Србије покреће системе за очување животне средине постављањем посебних филтера за одсумпоравање гасова из високих димњака, као и ревитализацију пепелишта у погону „Тент А“. У непосредној близини налази се и „Прва

искра“ Барич, значајан хемијско-индустријски погон, који услед посебних метеоролошких услова ствара кумулативно загађивање овог подручја.

- **Природне непогоде.** Бројност штетних инсеката (губара и мразовца) на терену се редовно контролише. Сушење шума услед климатских промена, снеголоми, снегоизвале, ветроломи и ветроизвале су појаве на које човек нема пресудног утицаја тако да једино што управљач може да учини је да сваку такву непогоду у што краћем времену санира ако је угрожена безбедност људи и имовине.

Ризици угрожавања СП „Бојчинска шума“:

- непоступање у складу (или не доношење) са просторно планском документацијом, шумском основом, планским документима и другим пројектима и програмима донетим у складу са законским прописима;
- непоступање у складу са одредбама Закона о заштити природе и Закона о шумама;
- непоступање у складу са одредбама Решења о проглашењу заштићеног подручја СП “Бојчинска шума”;
- непоступање у складу са одредбама Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби СП “Бојчинска шума”.

**4. ДУГОРОЧНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ,
ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ
РАЗВОЈА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СП „Бојчинска шума“ су:

- заштита природе и природних вредности;
- заштита животне средине;
- заштита културних добара;
- развој шумарства;
- развој традиционалне пољопривредне производње ка производњи здраве хране;
- развој туризма.

1. Заштита природе и природних вредности оствариће се кроз :

- очување (одржање) разноврсности дивље флоре и фауне и њено повећање реинтродукцијом несталих аутохтоних врста животиња и биљака;
- очување станишта, јачање (бројчано снажење) и просторно ширење популација ретких, угрожених и критично угрожених биљних и животињских врста;
- одржање екосистемске разноврсности и заштиту природних екосистема од инвазивних врста биљака и животиња, као и од других врста, сорти и раса које уносе непожељне промене у природни екосистем;
- умерено повећање површине под шумом, очување и унапређење разноврсности и аутохтоности дендролошког састава, побољшање структуре шумских састојина и превођење изданаčkih шума у више узгојне облике; превентивну заштиту шума од различитих угрожавајућих фактора, а посебно од пожара;
- проактивну заштиту земљишта од водне ерозије, загађивања и других деградационих процеса, заштиту вода од загађивања и неповољних промена хидролошких режима, заштиту ваздуха од загађивања, заштиту од прекомерне буке и других неповољних утицаја на природу и људе;
- конзервацију делова подручја у затеченом стању ради заштите интегритета и спонтаног функционисања њиховог укупног природног комплекса, за научне, образовне и културне сврхе;
- очување, приказивање и одрживо коришћење места, природних објеката и појава који својим геолошким, геоморфолошким, хидрографским или другим обележјима представљају истакнуте, ретке и привлачне вредности геонаслеђа;
- очување разноврсности, живописности и лепоте предела, унапређење његовог квалитета и уређености у зонама и коридорима становања, саобраћаја, привредних активности и рекреације и спровођење санације и рекултивације деградираних површина;

- дефинисање ограничења у погледу организације ловних подручја;
- омогућавање доступности људима пејзажних, биолошких и других вредности и природних ресурса подручја за одрживо коришћење у оквиру туризма, рекреације и комплементарних активности, науке, образовања, спорта и друго;
- интегрисање презентације природних вредности у туристичку понуду путем заједничких програма, планова, и пројеката уз издвајање дела туристичког профита за потребе заштите природе која представља туристички мотив.

2. Заштита животне средине оствариће се кроз:

- очување, унапређење и заштиту квалитета животне средине;
- рационално коришћење природних ресурса;
- очување, унапређење и заштиту амбијенталних, естетских и туристичко-рекреативних потенцијала подручја;
- развој интегралног информационог система о стању природе и животне средине;
- популаризацију заштите природе и животне средине и развијање еколошке свести у јавности, код локалног становништва и посетилаца/туриста,
- подршку програмима еколошког васпитања и образовања деце и омладине;
- израду просторних и урбанистичких планова којима ће се утврдити планска решења, режими и услови коришћења, организације и уређења простора;
- мелиорацију деградираних шума.

3. Заштита културних добара оствариће се кроз:

- формирање јединствене информационе основе о културном наслеђу на подручју СП “Бојчинска шума”;
- обезбеђивање потребних техничких, материјалних, организационих и других услова за заштиту и ревитализацију, истраживање и презентацију локалитета културних добара;
- презентацију културних добара на подручју СП “Бојчинска шума”;
- сталну едукацију и информисање јавности, посетилаца и локалног становништва о вредностима културне баштине.

4. Развој шумарства оствариће се кроз:

- заштиту, очување биодиверзитета и унапређење функција шумских екосистема;
- унапређење стања шума и шумске инфраструктуре;

- газдовање шумским површинама кроз очување и унапређење система и мера одрживог газдовања, на примеру враћања вегетације типично низијско мочварних станишта;
- превентивну заштита шума од различитих угрожавајућих фактора, а посебно од пожара;
- обезбеђивање услова и могућности за коришћење и развој шумарства у оквиру научно-истраживачке, образовно-васпитне, спортско-рекреативне, као и друге делатности;
- институционално опремање и организовање за потребе мониторинга и истраживања шума;
- израду планова газдовања шумама.

5. Развој пољопривреде оствариће се кроз:

- очување драгоценог генетског материјала у свим облицима пољопривредне производње (старе сорте воћа и аутохтоне расе стоке);
- одржавање и повећање плодности земљишта;
- усклађивање коришћења пољопривредног земљишта са прописаним режимима заштите;
- одржавање хармоничне равнотеже биљне и сточарске производње;
- коришћење адекватне и рационалне механизације (мање машине које су оптималне за овакав терен и ову врсту производње);
- удруживање сељана ради лакше производње и конкурентности приликом пласмана;
- обезбеђивање стручне саветодавне службе;
- преко производње здраве хране ући у процесу сертификавања органске пољопривредне производње.

6. Развој туризма оствариће се кроз:

- развој туризма у функцији заштите, ревитализације и презентације природних СП „Бојчинска шума“;
- организовање водичке службе;
- више праваца, и то: излетнички, манифестациони, спортско - рекреативни, екотуризам, сеоски, ловни и риболовни туризам;
- развој екотуризма;
- едукацију и информисање локланог становништва, посетилаца и шире јавости о вредностима СП „Бојчинска шума“ и туристичко-рекреативним потенцијалима.

**5. АНАЛИЗА И ОЦЕНА УСЛОВА ЗА
ОСТВАРИВАЊЕ ДУГОРОЧНИХ ЦИЉЕВА
ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА И УНАПРЕЂЕЊА И
ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СП „Бојчинска шума“ су:

- заштита природе и природних вредности;
- заштита животне средине;
- заштита културних добара;
- развој шумарства;
- развој традиционалне пољопривредне производње;
- развој туризма (рекреативног, еко-културног и руралног);

За остварење свих дугорочних циљева морају се створити претпоставке и обезбедити услови што подразумева:

- доношење планске и програмске документације- у складу са Решењем о проглашењу заштићеног подручја СП „Бојчинска шума“, управљач доноси неопходна управљачка документа (план управљања, годишње програме, извештаје, правилнике и сл.);
- организационо, кадровско и техничко опремање управљача (технолошки услов, који подразумевају опремљеност управљача кадровима, пословним простором, другим објектима и средствима рада, опремљеност заштићеног подручја комуналном и саобраћајном инфраструктуром и уређеним местима и објектима за рекреацију и боравак посетилаца. Овај услов је највећим делом испуњен у претходном периоду и у будућности ће се радити на унапређењу постојећег стања.);
- међусобно разумевање и сарадња свих институција – корисника СП „Бојчинска шума“;
- учешће и подршка локалне самоуправе у реализацији циљева (политички услов, који значи брзо и ефикасно решавање по питањима и предметима који се односе на активности управљача и других заинтересованих правних и физичких лица на заштићеном подручју од стране надлежних органа и институција на државном и локалном нивоу, санкционисање непримерених и непрописних радњи и подршку процесима и поступцима усаглашавања јавног/општег, локалног и појединачног интереса у корист интереса очувања природе и животне средине. Овај услов је делимично испуњен.);
- учешће и подршка локалног становништва у реализацији циљева (социјални услов, који подразумева еколошки свесно и одговорно локално становништво, са прихватљивим стандардом и перспективом живота на заштићеном подручју. Овај услов је делимично испуњен.);
- учешће и подршка научних и истраживачких институција у остварењу дефинисаних циљева;
- обезбеђење финансијских средстава и законских инструмената (економски услов), који подразумева трајно и стабилно финансирање Плана управљања на основу Закона о заштити природе и Решења о проглашењу заштићеног подручја СП „Бојчинска шума“. Овај услов је

највећим делом испуњен, јер се обезбеђење неопходних финансијских средстава за сада највећим делом врши из буџета града Београда и делатности управљача (делатност шумарства), а једним делом и од накнада за коришћење заштићеног подручја у складу са Одлуком о накнадама за коришћење заштићеног подручја („Службени гласник РС број 38 од 16. априла 2021. године).

**6. ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ И МЕРЕ НА
ЗАШТИТИ, ОДРЖАВАЊУ, ПРАЋЕЊУ СТАЊА
И УНАПРЕЂЕЊА ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ
ВРЕДНОСТИ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Приоритетне активности које се планирају Планом управљања су заштита природних и културних вредности и животне средине, односно:

- чување, обележавање, уређење и одржавање СП “Бојчинска шума”,
- заштита флоре и фауне,
- заштита споменика културе,
- заштита предела,
- заштита животне средине.

С обзиром да се предметно подручје налази у обухвату еколошке мреже Републике Србије, еколошки значајног подручја „Обедска бара“, заштита дела еколошке мреже обезбеђује се спровођењем прописаних мера заштите, у складу са Уредбом о еколошкој мрежи посебно:

- забрањено је уништавање и нарушавање станишта, као и уништавање и узнемиравање дивљих врста;
- забрањена је промена намена површина под природном и полуприродном вегетацијом (ливаде, пашњаци, тршћаци итд.),
- предузети мере којима се обезбеђују спречавање, односно смањење, контрола и санација свих облика загађења.

Чување и надзор СП “Бојчинска шума”

Основни и трајни задатак управљача је чување СП “Бојчинска шума” и спровођење прописаних режима заштите утврђених актом о заштити, односно предузимање мера и извршење послова на обезбеђењу унутрашњег реда (чување, контрола посетилаца и корисника и пружање помоћи, савета и услуга, одржавање чистоће и уредности и др.). За обављање ових послова управљач је организовао службу чувања у складу са Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби и Правилником о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја. За чуварску службу, поред сталне едукације и обуке, спроводиће се и мере опремања (службене легитимације и униформе, службена возила, оружје, ручна опрема и средства за рад и др.) у циљу ефикасног спровођења мера заштите, развоја, одрживог коришћења и презентације СП “Бојчинска шума”.

Израда неопходне планске и друге документације

Управљач има обавезу доношења Плана управљања за период од 10 година, Извештаја о остваривању плана управљања, Годишњег програма управљања и Извештаја о остваривању годишњег Програма управљања. Сагласност на ова акта даје Град Београд- Секретаријат за заштиту животне средине и обавеза доношења регулисана је Законом о заштити природе и Решењем о проглашењу заштићеног подручја СП “Бојчинска шума”. Управљач је истовремено и корисник шума и има обавезу доношења основа и програма газдовања шумама.

Обележавање и одржавање граница СП “Бојчинска шума”

Обележавање заштићеног подручја, тј. границе зоне режима II степена заштите и спољне границе СП “Бојчинска шума” је урађено по доношењу Решења о проглашењу заштићеног подручја СП “Бојчинска шума”, а у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник РС“, број 30/92, 24/94 и 17/96). У будуће управљач је дужан да по потреби обнавља границе и мења оштећене ознаке.

Уређење и одржавање СП “Бојчинска шума”

За уређење и одржавање СП “Бојчинска шума”, управљач ће у оквиру годишњих Програма планирати активности на пословима одржавања излетничких површина и чистоће, као и постављање новог и замена старог мобилијара. Уређење СП “Бојчинска шума” вршиће се у складу са одредбама Решења о проглашењу заштићеног подручја СП “Бојчинска шума”, просторно-планске и урбанистичке документације.

Заштита флоре и фауне

Заштита флоре и фауне је један од приоритетних задатака управљача, која ће се планирати годишњим програмима управљања. Посебан акценат биће на снимању постојећег стања флоре и фауне, првенствено строго заштићених и заштићених врста, континуираном праћењу и унапређењу, праћењу здравственог стања шума и анализи стања шумских екосистема, успостављању мониторинга квалитета животне средине (воде, ваздуха и земљишта).

Пројекти ће се спроводити у сарадњи са релевантним научним институцијама (Завод за заштиту природе Србије, Министарство животне средине и просторног планирања, Шумарски факултет, Биолошки факултет) са обавезом достављања извештаја о активностима и резултатима пројеката Заводу за заштиту природе Србије.

У циљу очувања и унапређења посебних природних вредности подручја спроводиће се конкретне мере које су угрожене и заштићене на основи Правилника о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива („Службени гласник РС“, бр.5/10, 47/11, 32/16 и 98/16):

- Активности на евидентирању и евентуалном проналаску гнезда црне луње (*Milvus migrans*) и орла кликташа (*Clanga pomarine*);
- Активности на заштити орла белорепана (*Haliaeetus albicilla*), и црне роде (*Ciconia nigra*); праћење броја стабала на којима су формирана гнезда, праћење броја младунаца, контрола прописане забране сече шуме, свих врста радова и активности током целе године, у зони 100 м полупречника од стабла са гнездима, као и забрану сече шуме свих врста радова и активности у зони 300 м од стабала са гнездима наведених врста током репродуктивног периода, односно у периоду од

15. децембра до 01. јула за гнездилиште белорепана и у периоду од 05. априла до 20. јула за гнездилиште црне роде;

- Активности на заштити жутог локвања (*Nuphar lutea*): мелиоративни радови на чишћењу каналске мреже, контрола недозвољеног сакупљања жутог локвања од стране физичких лица уз предузимање законом прописаних мера;
- Активности на заштити птица дупљашица;
- Активности на заштити птица грабљивица
- Активности на борби у сузбијању инвазивних врста;

Заштита споменика културе

На простору „Бојчинске шуме“ налазе се споменици подигнути у знак сећања на дешавања везана за народноослободилачке ратове.

Заштита споменика културе може се једино реализовати уз помоћ надлежних институција из области заштите споменика културе, односно Завода за заштиту споменика културе Града Београда, Завода за заштиту споменика културе Републике Србије, Министарства културе, локалне самоуправе и пре свега локалног становништва које мора препознати значај очувања вредних културно-историјских споменика.

Заштита предела

Мерама просторног и урбанистичког планирања, спречавањем појава противправне изградње објеката, адекватним планирањем и доследним спровођењем радова у шумарству и пољопривреди, пажљивим еколошким лиценцирањем пројеката развоја туризма, као и ефикасним текућим одржавањем чистоће и уредности очуваће се и унапредити пејсажна обележја заштићеног подручја.

Заштита животне средине

Један од главних трајних циљева који се жели постићи успостављањем административне-правне заштите СП “Бојчинска шума” јесте очување и унапређење стања и квалитета животне средине.

У области заштите од пожара, управљач ће сагласно Закону о заштити од пожара и Закону о ванредним ситуацијама, урадити неопходна планска документа, предузимати превентивне мере у области заштите шума од пожара и унапређивати сарадњу са МУП Србије, Сектором за ванредне ситуације, Одељењем за ватрогасно-спасилачке јединице. ЈП „Србијашуме“ сагласно Закону о шумама, као управљач државним шумама урадило је Планове заштите шума од пожара, којим су дефинисане превентивне мере заштите од пожара, материјално-техничко опремање за брзо и ефикасно гашење шумских пожара, оперативни планови и карте за потребе организовања акција гашења шумских пожара.

Заштита ловне фауне: врши се у складу са планом газдовања ловиштем.

Промоција и презентација вредности и значаја СП “Бојчинска шума”

Управљач ће самостално и у сарадњи са научно-истраживачким институцијама промовисти вредности заштићеног подручја.

Активности на одржавању базе података

Јединствена база података која је успостављена за сва подручја чији је управљач ЈП „Србијашуме“, садржи и податке везане за функцију управљања, коришћења и мониторинга биодиверзитета. Управљач ће вршити активности на ажурирању базе података.

**7. ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ
НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНО РАДА
СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада у СП „Бојчинска шума“ су:

- дефинисање метода и начина спровођења мониторинга биодиверзитета;
- истраживање утицаја климе на биодиверзитет подручја СП „Бојчинска шума“;
- реинтродукција ишчезлих биљних и животињских врста;
- реинтродукција аутохтоних раса домаћих животиња;
- очување и унапређење стања шумских екосистема;
- едукација локалног становништва у области заштите природних и створених вредности СП „Бојчинска шума“;
- подизање нивоа свести локалне заједнице у циљу очувања биодиверзитета СП „Бојчинска шума“;
- едукација локалног становништва у области одрживог коришћења шумских плодова, лековитог биља и гљива;
- едукација локалног становништва у области туризма;
- едукација свих популација корисника СП „Бојчинска шума“ у области спровођења прописаних режима заштите;
- едукација локалног становништва у области одрживог управљања отпадом.

**8. ПЛАНИРАНЕ АКТИВНОСТИ НА ОДРЖИВОМ
КОРИШЋЕЊУ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, РАЗВОЈУ
И УРЕЂЕЊУ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Решењем о проглашењу заштићеног подручја СП „Бојчинска шума“ дефинисан је двостепени режим заштите којим је регулисан начин и степен заштите коришћења, уређења и унапређења заштићеног подручја.

На подручју СП „Бојчинска шума“, планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу су:

- неговање и унапређење уредности, чистоће, амбијенталне разноврсности и лепоте предеоног лика и високог квалитета чинилаца животне средине;
- одржавање јавних и шумских путева;
- праћење стања, очување и увећање разноврсности аутохтоног живог света, посебно ретких и у другом погледу значајних биљних и животињских врста, њихових популација и станишта;
- одрживи развој шумарства кроз примену мера у газдовању шумама којима се осигурава умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њихове структуре и здравственог стања, посебно у погледу заступљености виших узгојних типова и већих дебљинских разреда, количине и квалитета дрвне масе, разноврсности и аутохтоности флористичко-дендролошког састава;
- утврђивање присуства инвазивних врста биљака, мапирање њихових станишта и планирање мера на контроли њиховог ширења и сузбијања;
- изградња, инфраструктурно опремање и уређење простора за потребе рекреације и туризма, образовног и научног рада;
- научно истраживачки и образовни рад ;
- уређење и одржавање културних добара, јавних, службених, привредних и других објеката;
- одрживи развој пољопривреде;
- ограничено коришћење гљива, биљних и животињских врста чије су сакупљање и промет под контролом;
- развој сарадње са локалним становништвом.

За све активности и радове у заштићеном подручју неопходно је прибављање решења о условима заштите природе, у складу са чл. 9. и 57. Закона о заштити природе.

**9.ПРОСТОРНА ИДЕНТИФИКАЦИЈА ПЛАНСКИХ
НАМЕНА И РЕЖИМА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА У
СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Решењем о проглашењу заштићеног подручја Споменика природе „Бојчинска шума“ установљавају се два режима заштите и то режим заштите II степена на површини 148,17.53 ha и режим заштите III степена на површини 522,61.79 ha.

На делу заштићеног подручја са установљеним режимом заштите II степена **забрањује се**:

- изградња индустријских, привредних, стамбених, викенд и свих других објеката;
- експлоатација природних ресурса, сировина, материјала из корита барских станишта, глине и сл.;
- употреба заштитних хемијских препарата, осим у акцидентним ситуацијама;
- образовање депонија и спаљивање отпада;
- уношење инвазивних и алохтоних врста флоре и фауне;
- уништавање и сакупљање биљних и животињских врста које су обухваћене правилником о проглашењу и заштити строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, односно врста које се наводе у „црвеним књигама“ и „црвеним листама“ флоре и фауне;
- шумарски радови у непосредној близини утврђених гнезда птица током репродуктивног периода, од фебруара до јула месеца;
- пренамена површина на којима се налазе влажна станишта;
- формирање узгајалишта дивљачи;
- радови који нарушавају оптимални водни режим природног периодичног плављења подручја у циљу одржавања повољног нивоа подземних вода (исушивање, изградња дренажних канала и сл.);
- мелиоративни радови, пошумљавање или преоравање влажних станишта (влажне ливаде, баре);
- преусмеравање воде и исушивање влажних станишта (дренажни канали) и бара као специфичних станишта флоре и фауне;
- камповање и ложење ватре;
- посета, односно обилазак без присуства или одобрења управљача.

Ограничења у оквиру установљеног режима заштите II степена односе се на активности које могу бити **одобрене** под условом да су усклађене са концептом заштите и развоја заштићеног подручја и то:

- изградња објеката намењених за боравак у природи, укључујући привремене објекте, ради обезбеђења функционисања заштићеног подручја и презентације његових вредности;
- газдовање шумама и шумским земљиштем, формирање шумских и пољопривредних монокултура;
- одржавање оптималног броја дуговечних стабала и уклањање трулих и шупљих стабала у случају пренамножења штеточина;

- лов, сакупљање гљива, дивљих биљних и животињских врста, укључујући сакупљање плодова за исхрану стоке;
- кошење и уклањање жбунасте вегетације са периодично влажних станишта, како би се спречило њихово зарастање;
- примена хемијских средстава на ограничену употребу вештачких ђубрива на обрадивим површинама, а за употребу хемијских средстава за заштиту биља уз сагласност министарства надлежног за послове заштите природе;
- постављање вештачких дупљи за гнежђење птица и осматрачница за посматрање птица;
- научно-истраживачке активности уз претходну сагласност организације за заштиту природе;
- камповање у организацији управљача и уз претходну сагласност организације за заштиту природе.

На делу заштићеног подручја са установљеним режимом заштите III степена **забрањује се:**

- изградња индустријских, привредних, стамбених, викенд и свих других објеката;
- образовање депонија и складиштење свих врста комуналног, индустријског и другог отпада;
- коришћење шуме у мери која деградира предеоне карактеристике заштићеног подручја;
- радови који нарушавају оптимални водни режим природног периодичног плављења подручја, у циљу одржавања повољног нивоа подземних вода (исушивање, изградња дренажних канала и сл.);
- уништавање и сакупљање биљних и животињских врста које су обухваћене правилником о проглашењу и заштити строго заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, односно врста које се наводе у „црвеним књигама“ и „црвеним листама“ флоре и фауне;
- узнемиравање фауне и сакупљање јаја;
- уношење инвазивних и алохтоних врста флоре и фауне;
- сви облици интервенција на објектима споменичког карактера којима се нарушава њихов спољни изглед или умањује њихова вредност;
- наставак радова уколико се у току њиховог извођења наиђе на геолошко-палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) или минеролошко-петролошке локације при чему се налазачу намеће дужност да пријави министарству животне средине, рударства и просторног планирања у року од осам дана од дана проналаска, и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе.

Ограничења у оквиру установљеног режима заштите III степена односе се на активности које могу бити **одобрене** под условом да су усклађене са концептом заштите и развоја заштићеног подручја и то:

- изградња објеката и инфраструктурно опремање подручја у циљу уређења и презентације природног добра и спомен обележја;
- захватање и коришћење подземних вода;
- сакупљање биљака у складу са прописима којима се уређује контрола коришћења и промета дивљих биљних врста;
- употреба хемијских средстава;
- ложење ватре на местима предвиђеним за ту намену;
- лов ограничен на санитарни одстрел и регулисање бројности дивљачи према посебним плановима или актима;
- паљење стрништа, трстика и шибљака;
- спортско-рекреативне активности на излетничко-рекреативном простору у југоисточном делу заштићеног подручја.

**10. АКТИВНОСТИ НА ПРОМОЦИЈИ ВРЕДНОСТИ
СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Програмске активности у овој области конципиране су тако да се врши позитиван утицај на стварање представе о значају Споменика природе „Бојчинска шума“ и дају конкретне информације, да се популаришу природне и културне вредности подручја и утиче на интересовање посетилаца. Презентација и популаризација ће се остваривати кроз следеће активности:

- интернет презентацију;
- израду публикације која ће бити доступна локалној самоуправи, корисницима и посетиоцима СП „Бојчинска шума“;
- израду прикладних тематских флајера и лифлета који ће бити доступни великом броју корисника и посетиоца СП „Бојчинска шума“;
- организовање и учешће у различитим акцијама посвећеним Бојчинској шуми, а поводом обележавања Светског дана вода, Светског дана шума, Светског дана заштите биодиверзитета, Светског дана заштите животне средине, Европске недеље шума, Светског дана туризма и др.;
- одржавање радионица по општинама са циљем представљања планираних активности од стране управљача;
- обезбеђење учешћа јавности у доношењу планских докумената везаних за заштиту и одрживи развој СП „Бојчинска шума“;
- обезбеђење доступности аката које доноси управљач, као што су Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби СП „Бојчинска шума“, Одлука о накнадама за коришћење заштићеног подручја СП „Бојчинска шума“ и др.;
- организовање презентације о значају СП „Бојчинска шума“ за ученике основних и средњих школа;
- организовање трибина и округлих столова посвећених одређеним проблемима везаним за заштиту, уређење, коришћење и одрживи развој Бојчинске шуме;
- снимање и приказивање пропагандних филмова о вредностима СП „Бојчинска шума“ у сарадњи са локалним становништвом, локалном самоуправом и локалним, регионалним и националним ТВ медијима и др.;
- промоција вредности у Центрима за посетиоце и информативним центрима;
- промоција вредности кроз учешће у пројектима са Невладиним организацијама;
- формирање водичке службе.

**11. СТУДИЈСКА (ИСТРАЖИВАЧКА), ПРОГРАМСКА,
ПЛАНСКА И ПРОЈЕКТНА ДОКУМЕНТАЦИЈА ПОТРЕБНА
ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЦИЉЕВА И АКТИВНОСТИ НА
ЗАШТИТИ, ОЧУВАЊУ И УНАПРЕЂЕЊУ И ОДРЖИВОМ
РАЗВОЈУ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Законом о заштити природе детаљно су дефинисане обавезе управљача по питању документације која се односи на заштићено подручје. То су пре свега:

- План управљања заштићеним подручјем (као плански документ који се доноси на десет година);
- Извештај о остваривању плана управљања;
- Годишњи програм управљања заштићеним подручјем којим се реализује план управљања за одређену годину (и то као део производно-финансијског плана преузузећа);
- Извештај о остваривању плана управљања заштићеним подручјем;
- Извештај о остваривању годишњег програма управљања заштићеним подручјем;
- Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби за заштићено природно добро;
- Одлука о накнадама за коришћење заштићеног подручја.

Студијска, програмска, планска и пројектна документација потребна за спровођење циљева и активности на:

1. **заштити посебних природних вредности:** израда Програма и пројеката заштите природних вредности Споменика природе „Бојчинска шума“, измене и допуне планских аката (шумске и ловне основе);
2. **заштити културних добара:** израда Програма заштите културних добара на подручју СП „Бојчинска шума“ у сарадњи са надлежним институцијама;
3. **заштити и коришћењу обновљивих природних ресурса:** израда Програма и планских акта којима се регулише коришћење обновљивих природних ресурса;
4. **мониторингу флоре и фауне:** израда Програма којим ће се разрадити систем праћења стања, прикупљање и обрада података о флори и фауни на подручју СП „Бојчинска шума“;
5. **уређењу СП „Бојчинска шума“:** израда пројеката и програма у складу са Решењем о проглашењу заштићеног подручја „Бојчинска шума“;
6. **презентацији СП „Бојчинска шума“ и сарадњи са локалним становништвом и другим корисницима:** кроз израду разних програма и пројеката презентације и популаризације заштићеног подручја.

**12.САРАДЊА СА ЛОКАЛНИМ СТАНОВНИШТВОМ И ДРУГИМ
ВЛАСНИЦИМА И КОРИСНИЦИМА НЕПОКРЕТНОСТИ НА
ПОДРУЧЈУ СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Бојчинска шума је једна од значајнијих локација у непосредном Савском приобаљу са аспекта очувања биодиверзитета и предеоног диверзитета и унапређења квалитета животне средине Београда и очувања културних својстава. Поред општекорисних и производних функција шуме, Бојчинску шуму посебно истичу природни потенцијали и рекреативна функција. Такође, погодна је и за различите активности едукативног карактера са научно-истраживачком компонентом. Са еколошког аспекта представља везу између градског и ванградског зеленила.

Обзиром на предходно поменуто, Шумско газдинство „Београд“ као управљач, планира активнију сарадњу са Општином Сурчин као и са осталим субјектима који на овом простору живе, раде и користе поједине ресурсе (локално становништво, школе, манастири, ловачка удружења, излетници, предузећа, угоститељске и друге организације).

Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме“ ће, као управљач заштићеног подручја, покренути следеће активности:

- организовање и учешће у различитим акцијама поводом обележавања Светског дана вода, Светског дана биодиверзитета, Светског дана заштите животне средине, Светског дана туризма, Дана заштите природе и др.;
- едукација локалног становништва у области заштите животне средине и подизање нивоа свести локалне заједнице у циљу очувања природних вредности заштићеног подручја и животне средине уопште. У оквиру ових активности планира се: одржавање радионица и предавања за старије становнике, едукативни програми за узраст деце из локалних осмогодишњих школа, успостављање мреже волонтера за послове у вези чишћења, мониторинга;
- подршка активностима локалног становништва, које су у корист очувања природних вредности заштићеног подручја.

Основни циљ успостављања односа јесте заштита предела, поштовање одређеног режима заштите и коришћења и стварање услова за бољи развој подручја у функцији заштите.

У циљу унапређења заштићеног подручја планира се сарадња са свим заинтересованим и надлежним субјектима:

- Градом Београдом
- сарадња са Општинама
- сарадња са надлежним Министарствима
- програмска сарадња са стручним установама (Завод за заштиту природе Србије, Шумарски и др. факултети, Институтути и др.)
- програмска сарадња са другим управљачима заштићених природних добара у Србији
- програмска сарадња са еколошким покретима, извиђачима, младим истраживачима и другим заинтересованим невладиним организацијама.

**13. ДИНАМИКА И СУБЈЕКТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА
УПРАВЉАЊА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Јавно предузеће „Србијашуме“, Шумско газдинство „Београд“ као управљач заштићеног подручја, План управљања СП „Бојчинска шума“ за период 2024 - 2033. године, конципирало је према захтевима и задацима које треба да оствари сагласно Решењу о проглашењу заштићеног подручја СП „Бојчинска шума“.

План управљања СП „Бојчинска шума“ за период 2024 - 2033. године, као плански документ остварује се кроз Годишње програме управљања којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, материјално-финансијски и организациони услови њиховог извршења.

Планиране задатке можемо груписати у 4 групе и то:

- 1. Трајни задаци:** чување, обезбеђење унутрашњег реда у СП „Бојчинска шума“, обележавање, одржавање и уређење СП „Бојчинска шума“, мониторинг природних вредности, научноистраживачки и образовни рад, промоција и презентација темељних вредности заштићеног подручја.
- 2. Хитни задаци:** израда планских и управљачких докумената, основа и планова из области шумарства; даље опремање и едукација чуварске службе; успостављања еколошке мреже и мониторинга и др.
- 3. Приоритетни задаци:** идентификација граница на терену; почетак рада на заснивању базе података; уређењу локалитета за посетиоце СП „Бојчинска шума“; успостављању сарадње са локалним становништвом, локалном самоуправом, планинарским друштвима и другим корисницима заштићеног подручја; спровођење образовно-промотивних активности, организовање предавања за различите интересне и узрасне групе, промовисање путем медија уз истицање постигнутих резултата у заштити и истраживању природних вредности Бојчинске шуме, али и на проблемима који прате заштиту,.
- 4. Одложени задаци:** су задаци који ће се извршавати у дужем временском периоду, у области одржавања и унапређења СП „Бојчинска шума“.

План управљања СП „Бојчинска шума“ конципан је по планираним видовима радова који се могу груписати у:

1. Чување и надзор СП „Бојчинска шума“ што обухвата:

Организовање Службе заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја СП „Бојчинска шума“ и чуварске службе сагласно Правилнику о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја

(*субјект:* управљач уз финансијску подршку Града Београда - Секретаријат за заштиту животне средине; *динамика:* 2024 - 2033. године).

2. Израда планских докумената и аката која обухвата израду:

- Плана управљања СП „Бојчинска шума“ (субјект: управљач; динамика: 2023. године и у 2033. години за наредни плански период);
- Извештај о остваривању плана управљања за период 2013 – 2023. године (субјект: управљач; динамика: 2023. године и у 2033. години за наредни плански период);
- Годишњи програм управљања СП „Бојчинска шума“ (субјект: управљач; динамика: сваке године се ради и то до 15. децембра текуће за наредну годину уз обавезу доставе организационој јединици Градске управе надлежне за заштиту животне средине на давање сагласности);
- Извештај о остварењу годишњег програма управљања СП “Бојчинска шума” (субјект: управљач; динамика: сваке године се ради и то до 15. децембра текуће за наредну годину уз обавезу доставе организационој јединици Градске управе надлежне за заштиту животне средине);
- Измене и допуне Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби и Одлуке о накнадама за коришћење заштићеног подручја ако зато буде потребе; (субјект: управљач; динамика: 2023. године и у 2033. години за наредни плански период);

3. Научно-истраживачки и образовни пројекти СП “Бојчинска шума” који обухватају израду програма и пројеката из области:

- заштите и унапређења културних добара;
- туристичке валоризације;
- управљања отпадом;
- заштите традиционалних делатности;
- унапређења и развоја пољопривреде
- мониторинга биљних и животињских врста;
- стратешких процена утицаја на животну средину;
- процена утицаја на животну средину и др,
(субјект: управљач, локална самоуправа, невладине организације, институти, факултети и др., уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишим програмима управљања; динамика: 2024– 2033. године).

4. Обележавање и обнављање граница СП „Бојчинска шума“ што обухвата:

- Обележавање границе режима заштите другог степена и спољне границе СП “Бојчинска шума”; постављање ознака-табли је урађено по доношењу Решења. У будућности, по потреби, обнављати границе и мењати оштећене ознаке (субјект:

управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; *динамика*: 2024– 2033. године).

5. Мониторинг и заштита флоре и фауне што обухвата:

- Инвентаризација и картирање флоре и фауне тј. њихових специфичних станишта, картирање биотопа ретких врста, просторна идентификацији локалитета са специфичном флором и фауном, искључивање тих површина из одређених видова коришћења;
 - истраживање и картирање врста водоземаца и гмизаваца од националног и међународног значаја;
 - картирање и очување стабала на којима су евидентирани природне дупље и шупљине значајне за гнезђење птица дупљашица (ниске врсте из реда сова Strigiformes, детлићи Piciformes и неке врсте из реда певачица Passeriformes);
 - борбу против инвазивних биљних врста (багремац, кисело дрво, амерички јасен и др.) као и врста идентификованих алергена, кроз израду акционих планова у сарадњи са локалним становништвом, образовним и невладиним организацијама;
 - формирање базе података строго заштићених и заштићених врста флоре, фауне и гљива;
 - разрада директних мера заштите, изградња хранилишта, кућица за птице и сл.;
 - активности на заштити ловне фауне са циљем спречавања, узнемиравања, упиштавања станишта, противзаконитог коришћења и сличних радњи у ловишту (у складу са планом газдовања ловиштем);
- (*субјект*: управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишним програмима управљања; *динамика*: 2024.– 2033. године).

6. Праћење стања, нега и заштита шума што обухвата:

- Примена мера у газдовању шумама којима се осигурава умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њихове структуре и здравственог стања, посебно у погледу заступљености виших узгојних типова и већих дебљинских разреда, количине и квалитета дрвне масе, разноврсности и аутохтоности флористичко-дендролошког састава;
- мере гајења и заштите шума;
- картирање, праћење стања и преузимање неопходних мера заштите типова станишта који су евидентирани на простору заштићеног подручја: шуме лужњака (*Quercus robur*) и граба

(*Carpinus betulus*), слободно плутајуће заједнице еутрофних стајаћих вода и копнених високих шашева *Carex spp.*;

(*субјект*: управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишним програмима управљања; *динамика*: 2024.-2033. године);

7. Мере уређења СП „Бојчинска шума“ што обухвата:

- постављање путоказа,
- постављање новог, дрвеног мобилијара и замена постојећег (клупе, столови, надстрешнице, информативне табле),
- израду и постављање корпи за отпатке,
- израду и уређење ложишта за пикник,
- уређење излетишта,
- гајење и заштиту шума,
- уређење и обележавање пешачких и бицикличких стаза,
- формирање едукативних кружних пешачких стаза опремљених са таблама које садрже опис врста и њихових станишта, чије трасе у највећој могућој мери треба да прате постојеће путеве и стазе, као део активности којим би се промовисале природне вредности заштићеног подручја,
- формирање и уређење арборетума,
- уређење појединих локација за приступ особа са посебним потребама,
- уклањање непожељне вегетације на излетничким површинама,
- уклањање комуналног отпада,
- санација постојећих грађевинских објеката за потребе управљача и корисника,
- изградња, санација и уређење чесми,
- постављање инфо пулта и остале радове.

(*субјект*: управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; *динамика*: 2024 – 2033. година).

8. Популаризација и презентација СП “Бојчинска шума” што обухвата:

- штампање флајера, лифлета, публикација и сл.,
- израду WEB презентације
- израда сувенира,
- јачање сарадње са локалним становништвом, корисницима простора, стручним и научним установама и невладиним организацијама, које се баве истраживањем и заштитом природе,

- активно укључивање локалног становништва, београдских основних и средњих школа и других корисника у процес управљања заштићеним подручјем ради унапређења управљања заштићеним подручјем кроз едукацију, заједничко решавање проблема, предузимање различитих акција, организовање промотивних манифестација и сл.
- израда рекламног и едукативних материјала (кесе, фасцикле, блокови, календари, разгледнице и сл.),
(субјект: управљач и локална самоуправа уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; динамика: 2024. – 2033. година);

9. Остали радови који обухватају:

- набавку алата и средстава за рад на одржавању,
- набавку опреме, униформи, личних заштитних средстава,
- формирање ГИС базе података и др.
(субјект: управљач уз финансијску подршку Града Београда-Секретаријат за заштиту животне средине што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; динамика: 2024 – 2033. година);

**14. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛНЕ
ПРЕТПОСТАВКЕ ЗА ИЗВРШЕЊЕ ПОВЕРЕНИХ ПОСЛОВА
УПРАВЉАЊА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“**

Финансирање заштићеног подручја, према Закону о заштити природе, обезбеђује се из:

- 1.) из буџета;
- 2.) из прихода који се остварују вршењем делатности предузећа, односно организације која управља заштићеним подручјем;
- 3.) од накнада за коришћење заштићеног подручја;
- 4.) из других извора у складу са законом.

Финансијска средства неопходна за остваривање мера и активности из Плана управљања за СП „Бојчинска шума“ обезбеђују се највећим делом из буџета Града Београда, нешто мањим делом од накнада, а најмањим делом из прихода који се остварују вршењем делатности управљача.

Будући да се План управљања заштићеним подручјем ради за период од 10 година, тешко је предвидети трошкове за тако дуг период. Сагласно планираним активностима и задацима који треба да се изврше у складу са Планом управљања за период 2024.-2033. године, управљач је проценио потребна финансијска средства за реализацију плана:

1. планирана средства из буџета Града Београда – 270.000.000,00 дин

• чување и надзор	13.500.000,00
• израда планских докумената и аката	1.350.000,00
• научно-истраживачки и образовни пројекти	2.700.000,00
• обележавање и обнављање граница	2.700.000,00
• мониторинг и заштита флоре и фауне	18.900.000,00
• праћење стања, нега и заштита шума	135.000.000,00
• мере уређења СП „Бојчинска шума“	87.750.000,00
• популаризација и презентација	5.400.000,00
• остали радови	2.700.000,00

2. планирана средства из накнада за коришћење заштићеног подручја – 11.000.000,00 дин

План управљања СП „Бојчинска шума“ спроводи се Годишњим програмом који садржи:

- послове и задатке који се непосредно спроводе у текућој години,
- динамику извршења програмираних радова, послова и задатака и
- неопходна финансијска средства за реализацију Годишњег програма управљања.

На Годишњи програм управљања СП „Бојчинска шума“ сагласност даје организациона јединица Градске управе надлежне за заштиту животне средине.

*Директор ШГ „Београд“
Владан Живадиновић, дипл. инж. шум.*

15. ЛИТЕРАТУРА

Коришћена литература:

1. Студија заштите Споменик природе Бојчинска шума (Завод за заштиту природе Србије, 2011. година) .
2. Решење о проглашењу заштићеног подручја „Бојчинска шума“ ("Службени лист града Београда", број 57/1).
3. План развоја за Посавскоподоунавско шумско подручје (ЈП „Србијашуме“ Београд, Шумско газдинство „Београд“).
4. Посебна основа газдовања шумама за Г.Ј. „Драж-Вишњик-Бојчин-Церова Греда“ (ЈП „Србијашуме“ Београд, Шумско газдинство „Београд“).
5. Закон о шумама („Службени гласник РС“, број 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/18.- др. закон).
6. Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16 и 95/18.- др. закон и 71/21).
7. Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС“, број 135/04, 36/09, 36/09.- др.закон, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18.- др. закон).
8. Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 135/2004).
9. Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", број 135/2004).
10. Закон о управљању отпадом („Сл.гл.РС“, број 36/15.05.2009. године).
11. Правилник о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник РС“, број 30/1992).
12. Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Сл.гл.РС“, број 85/2009).
13. Уредба о стављању под контролу коришћења и промета дивље флоре и фауне („Службени гласник РС“, број 31/2005).

16. КАРТА СП „БОЈЧИНСКА ШУМА“

